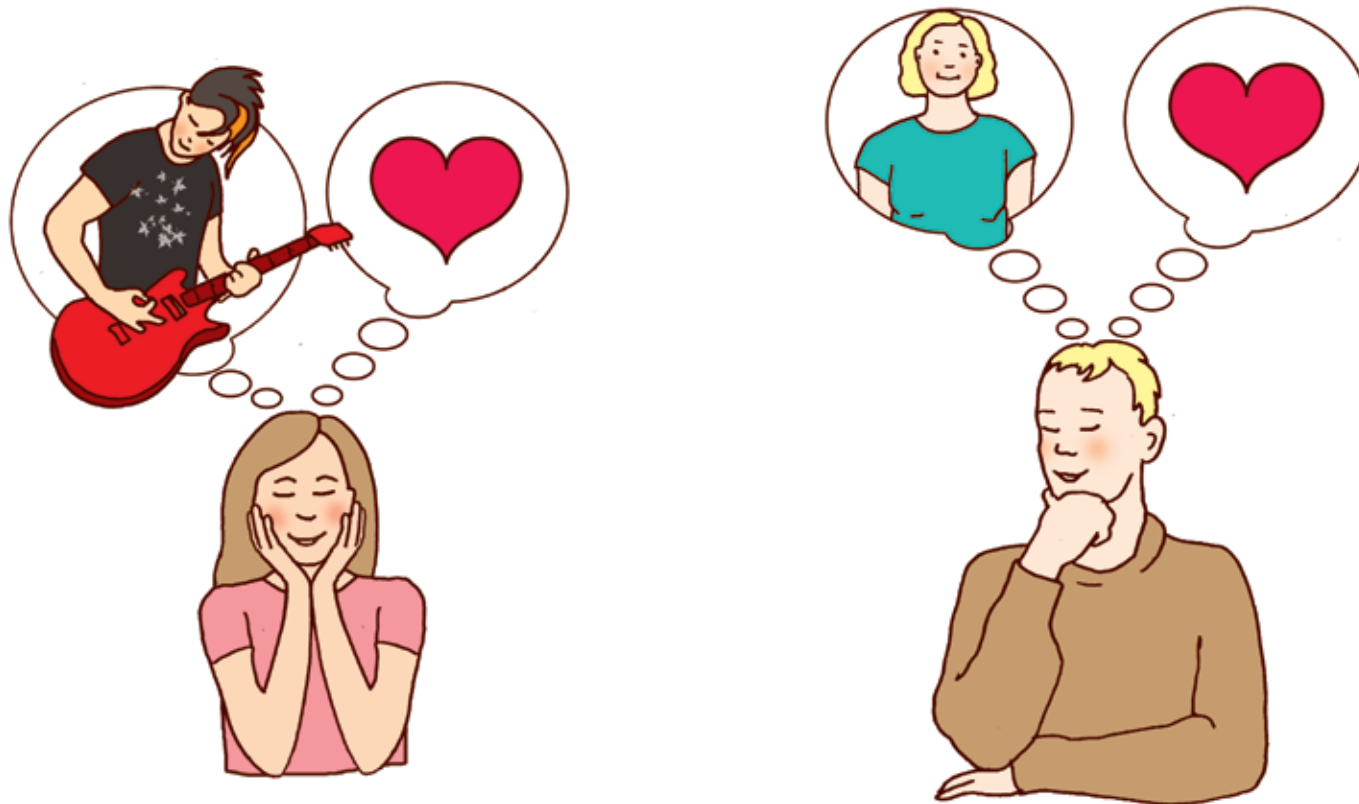

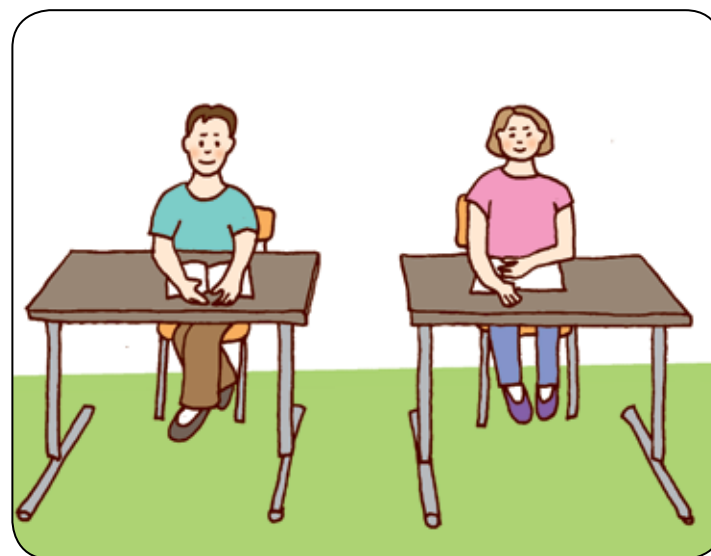
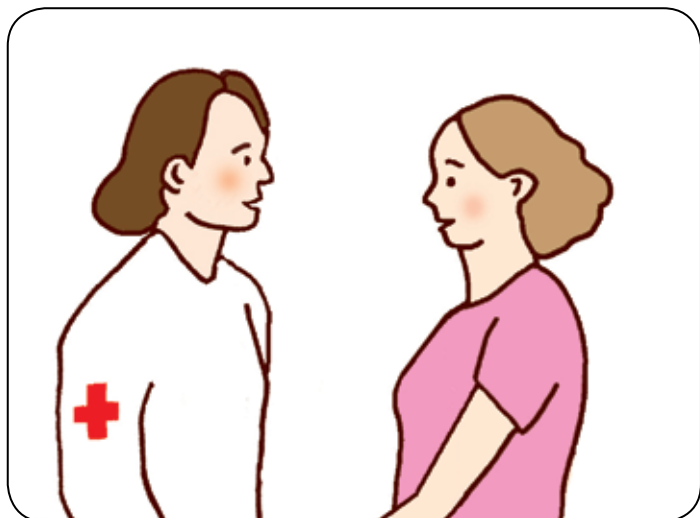
TYÖKALUJA SELKEÄÄN SEKSUAALITERVEYSKASVATUKSEEN

IHMISSUHTEET

SEKSUAALITERVEYSTIETÄMYKSEN JA TUEN TARPEIDEN ARVIOINTI

OSIO 4

EI

JOO

1. TUNTEMATON JA TUTTU IHMINEN

Tavoite:

Tuntemattoman ja tutun eron ymmärtäminen.

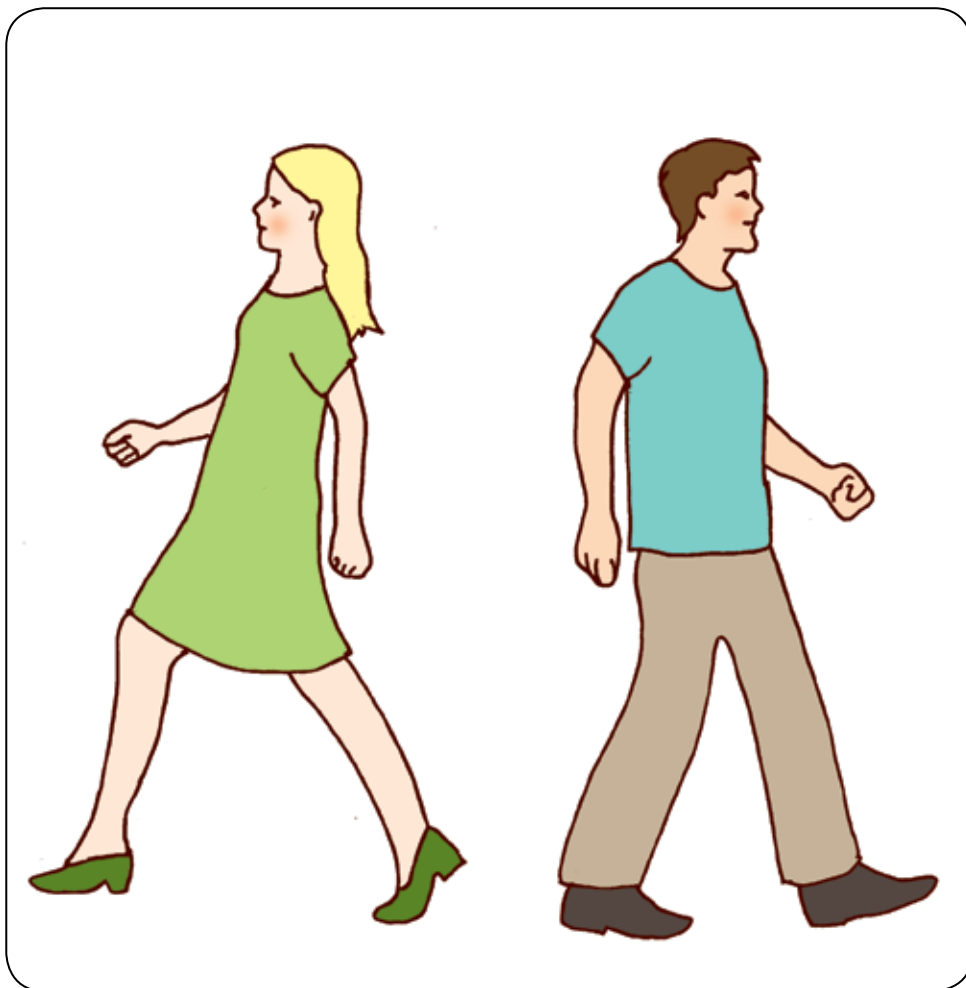
1. Ovatko he tuttuja vai tuntemattomia?
 - Nainen on lääkärissä. Ovatko he tuttuja?
 - Mies kävelee naisen ohi kadulla. Ovatko he tuttuja?
 - Isä syöttää lasta. Ovatko he tuttuja?
 - Koulukaverit istuvat luokassa. Ovatko he tuttuja?
2. Mitä tarkoittaa tuntematon tai vieras ihminen?
3. Mitä tarkoittaa tuttu ihminen?

Voit selventää tarvittaessa

Tuntematon tai **vieras** henkilö on se, jota et ole nähnyt ennen.
Et tiedä hänen nimeään.

Tuttu henkilö on se, jonka olet nähnyt ennenkin. Tiedät hänen nimensä.
Kaikkia ihmisiä ei tarvitse tervehtiä. Yleensä ihmiset tervehtivät vain tuttuja.

EI

JOO

1. TUNTEMATON JA TUTTU IHMINEN

Tavoite:

Tuntemattoman ja tutun henkilön erottaminen
sekä sopivien kohtaamistapojen tunnistaminen.

4. Miten kohdataan tuntematon?

5. Miten kohdataan tuttu?

EI

JOO

2. KAVERI JA YSTÄVÄ

Tavoite:

Kaverin ja ystävän käsitteen ymmärtäminen
ja erottaminen muista tutuista henkilöistä.

1. Ketkä heistä voivat olla kavereita?

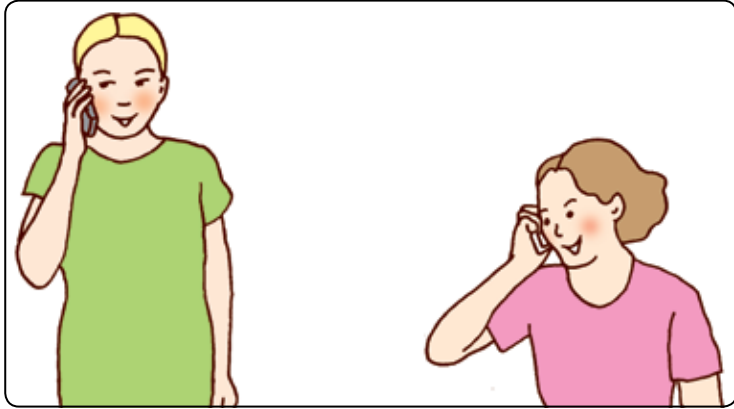
**Tai vaihtoehtoisesti näytä
kuva kerrallaan ja kysy:**

- Pojat leikkivät tyhdessä.
Voivatko he olla kavereita?
- Mies menee taksikuskin kyytiin.
Voivatko he olla kavereita?
- Tytöt puhuvat puhelimessa.
Voivatko he olla kavereita?
- Ohjaaja auttaa henkilöä peseytymisessä.
Voivatko he olla kavereita?

**Kehitysvammaisen henkilön
elämässä on usein monia
ammattilaisia, jotka ovat
työn puolesta läheisessä
kanssakäymisessä henkilön
kanssa.**

**Tämän vuoksi ammattilaisten
erottaminen kavereista ja
potentiaalisista seurustelu-
kumppaneista on tärkeää.**

Kaverit voivat jutella ja kertoa toisilleen omia asioitaan.
Luotettavalle kaverille on kiva jakaa omia salaisuuksia.

Kavereiden luona voi käydä kylässä.
Yhdessä voi käydä vaikka kahvilla.

Hyvä kaveri kuuntelee ja lohduttaa,
jos toisella on paha mieli.

Kaverin kanssa voi halata.
Kivan kaverin kanssa voi tehdä mukavia asioita yhdessä.

EI

JOO

2. KAVERI JA YSTÄVÄ

Tavoite:

Kaveruuteen kuuluvien toimintojen ja tunteiden tietäminen; yhdessä tekeminen, jutteleminen, toisen lohduttaminen, läheisyyden kokemus ja hyvä tunne.

Kaverin erottaminen ammattilaisesta, joka tekee töitä.

2. Mitä kaverin kanssa voi tehdä?
3. Miltä tuntuu olla hyvän kaverin kanssa?
4. Mistä voi saada kavereita? (ei kuvaa)

Mistä tietää, että joku on läheinen tai ystävä?

Tiedätkö hänen sukunimensä?

Tiedätkö missä hän asuu?

Tiedätkö mistä asioista hän tykkää?

Kuinka kauan olet tuntenut hänet?

Ohjaaja on töissä. Ohjaaja auttaa.
Ohjaajan kanssa ei olla ystäviä eikä seurustella. Ohjaajalla on oma perhe ja omia kavereita.

Kaupan kassa ja taksikuski ovat myös töissä. Jos heitä tapaa usein, he voivat olla tuttuja.
Tuttu on eri asia kuin kaveri.

EI

JOO

2. KAVERI JA YSTÄVÄ

Tavoite:

Kaveruuteen kuuluvien toimintojen ja tunteiden tietäminen; yhdessä tekeminen, jutteleminen, toisen lohduttaminen, läheisyyden kokemus ja hyvä tunne.

Kaverin erottaminen ammattilaisesta, joka tekee töitä.

5. Onko ohjaaja kaveri?
6. Voiko ohjaajan kanssa seurustella?
7. Onko taksikuski tuttu vai kaveri?
8. Mistä tietää, että joku on ystävä?

Mistä tietää, että joku on läheinen tai ystävä?

Tiedätkö hänen sukunimensä?

Tiedätkö missä hän asuu?

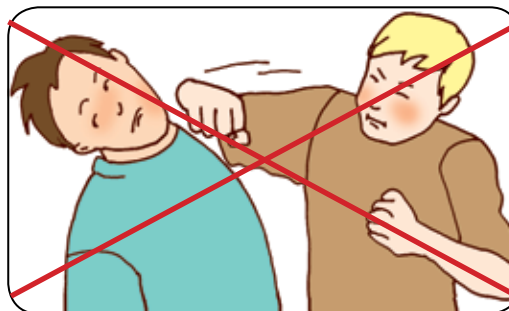
Tiedätkö mistä asioista hän tykkää?

Kuinka kauan olet tuntenut hänet?

Aina ei voi olla samaa mieltä.

Jokaisella on omat ajatukset ja omat tunteet. Kaveri ei aina ajattele samoja asioita kuin sinä. Joskus kaverin kanssa ollaan eri mieltä. Silloin voi tulla riitaa.

Voi suututtaa, mutta ei saa satuttaa.

Jos kaveria satuttaa, hän ei enää halua olla sinun kaverisi.

Kerro mitä mieltä sinä olet.

Kaveri ei voi tietää mitä ajattelet. Sano se hänelle.

EI

JOO

Yritä olla rauhallinen.

Huutamalla riita ei lopu.

Kuuntele mitä mieltä kaveri on.

Teidän kummankin mielipiteet ovat yhtä tärkeitä. Kuuntelemalla toista voit ymmärtää häntä paremmin.

Riita on hyvä sopia.

Ei haittaa, vaikka kaikesta ei olla kaverin kanssa samaa mieltä. Riidat voidaan sopia puhumalla yhdessä. Sen jälkeen molemmat ovat taas hyvällä mielellä. Jos on sanonut pahasti, voi pyytää kaverilta anteeksi.

2. KAVERI JA YSTÄVÄ

Tavoite:

Erimielisyyden ymmärtäminen normaaliksi osaksi ihmissuhteita.

Sen ymmärtäminen, että riitoja voi oppia selvittämään puhumalla asioista ja että jokaisella saa olla oma mielipide, eikä kukaan voi määrätä kaverin asioista.

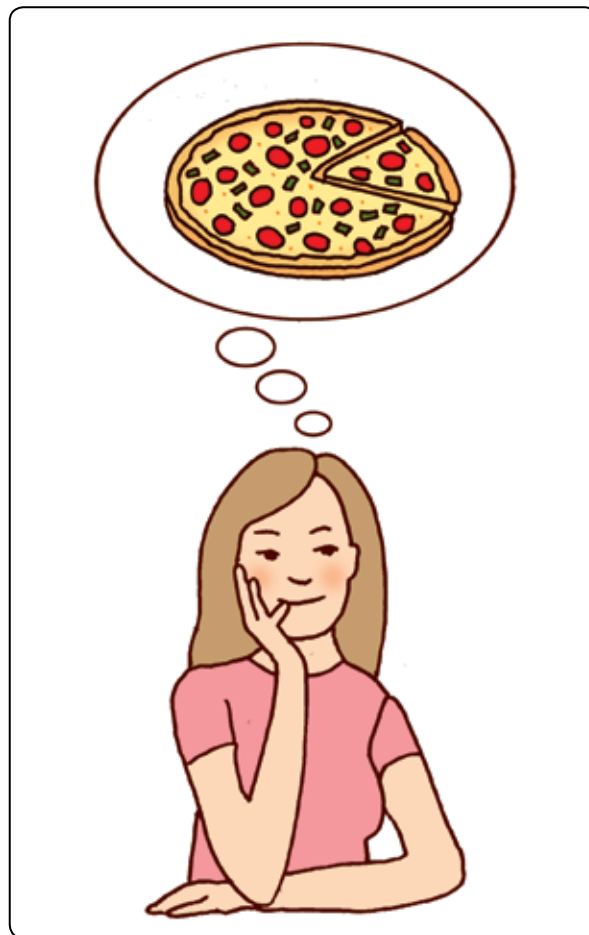
9. Mitä tässä tarinassa tapahtuu?

10. Voiko kaverin kanssa olla eri mieltä?

11. Miten riita voidaan selvittää?

- Auttaako, jos kaveria lyö?
- Auttaako, jos huutaa oman asian?
- Auttaako, jos kertoo rauhallisesti oman asian ja kuuntelee toisen asian?

12. Voiko sinun kaverilla olla myös muita kavereita?

EI

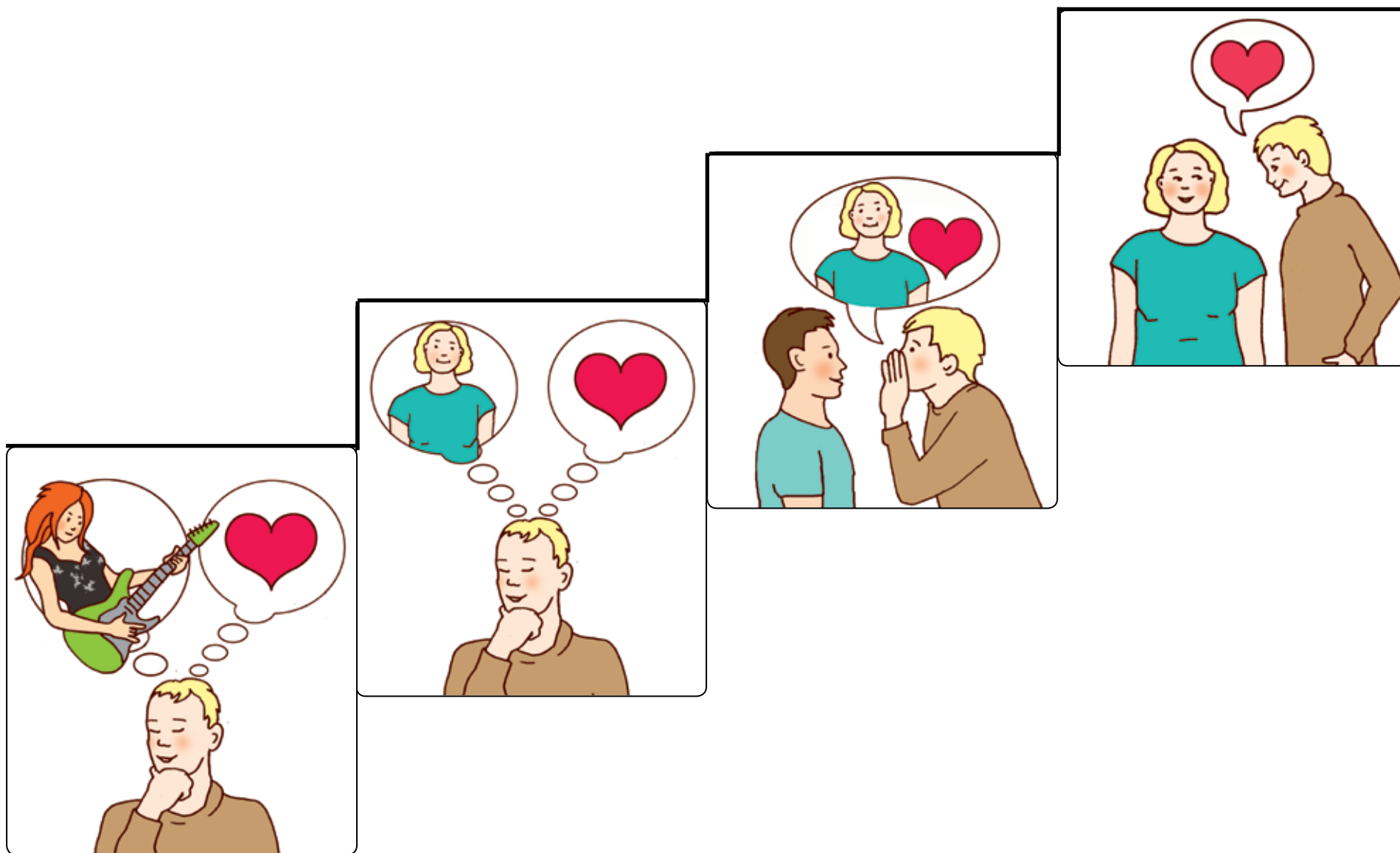
JOO

3. IHASTUS

Tavoite:

Käsitteen ihastuminen ymmärtäminen;
ihastua voi johonkin idoliin tai tuttuun henkilöön,
ihastuminen on jostain henkilöstä tykkäämistä ja haaveilua.

1. Kuka kuvan henkilöistä on ihastunut?
(tytöllä on idoli-ihastus ja poika-ihastus)
2. Mitä ihastuminen tarkoittaa?

3. IHASTUS

Tavoite:

Ihastumiseen liittyvien perusasioiden tietäminen:
kyky ihastua on hieno osa ihmisen kehitystä, ihastuminen on mukavaa ja sallittua,
jokainen saa tuntea mitä haluaa, aina ei voi tehdä mitä haluaa.

3. Keneen voi olla ihastunut?

4. Jos on ihastunut,
täytyykö toisenkin ihastua?

5. Mitä voi tehdä,
jos on ihastunut?

6. Jos kertoo ihastumisesta
ihastuksen kohteelle,
mitä voi tapahtua?

Kyky ihastua on ihana asia. Se on osa ihmisen kehitystä. Ihastuminen on luonnollista ja sallittua. Nämä portaavat ovat malli ihastumisesta. Jokainen voi olla sillä portaalla, mikä tuntuu itsestä hyvältä. Ihastumisen kohde voi vaihtua. Portaita voi kiivetä omaan tahtiin tai jäädä jollekin portaalle.

• **Idoli-ihastus: Tämä poika ihailee rock-tähteä.**

Ihastuminen tarkoittaa, että tykkää ja haaveilee jostain ihmisestä. Ihastuminen tuntuu ihanalta. Ihastua voi eri ihmisiin. Ihastuksen kohde voi vaihtua.

• **Tuttu, salattu: Tämä poika on ihastunut tyttöön, mutta ei kerro siitä kenellekään. Se on hänen oma salaisuutensa.**

Ihastumisesta ei ole pakko kertoa kenellekään. Ihastuminen voi olla oma kiva salaisuus.

• **Tuttu, kaverille kerrottu: Tämä poika on ihastunut tyttöön.**

Hän kertoo siitä omalle kaverilleen ja he juttelevat siitä yhdessä.

Jos haluaa, ihastumisesta voi kertoa jollekin luotettavalle ihmiselle, vaikka omalle kaverille.

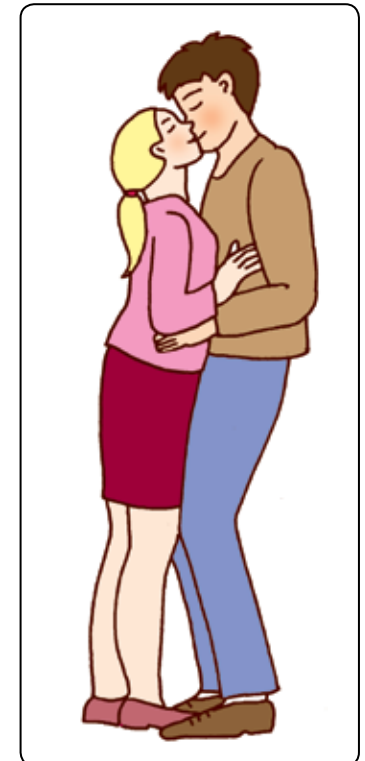
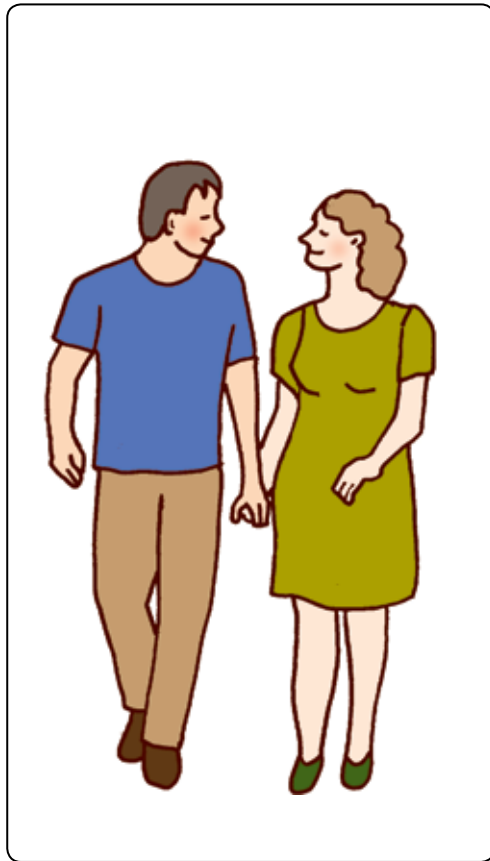
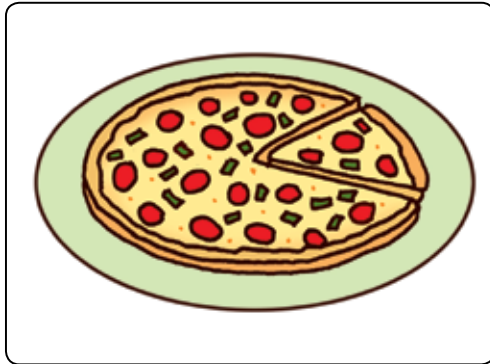
• **Tykkään sinusta: Tämä poika on ihastunut tyttöön.**

Hän haluaa kertoa sen tytölle. Hän sanoo tytölle:

”tykkään sinusta, sinä olet kiva”.

Joskus on niin ihastunut, että haluaa sanoa sen ihastuksen kohteelle.

Lähde: Korteniemi-Poikela & Cacciatore: Seksuaalisuuden portaavat

EI

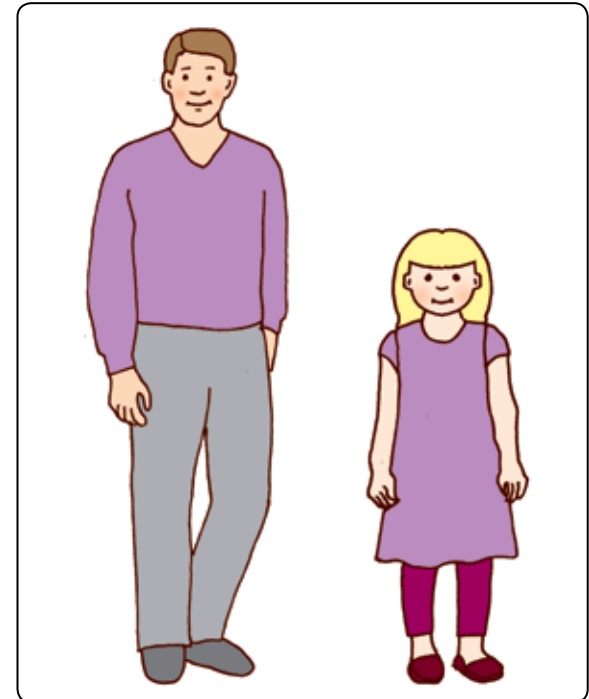
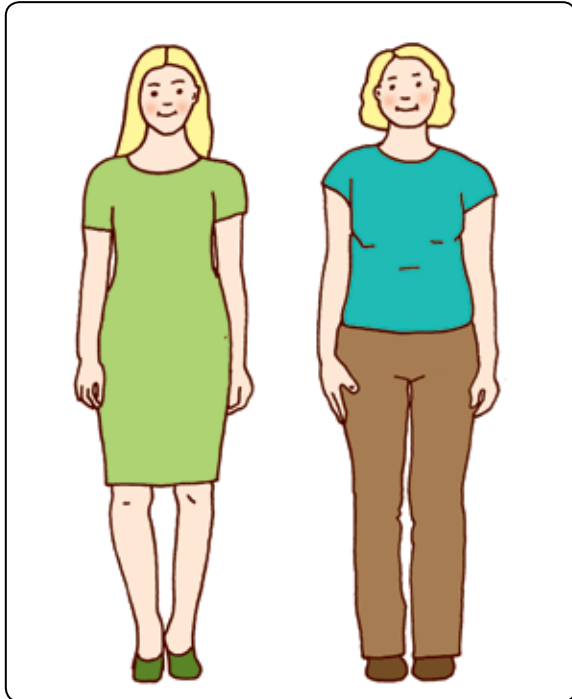
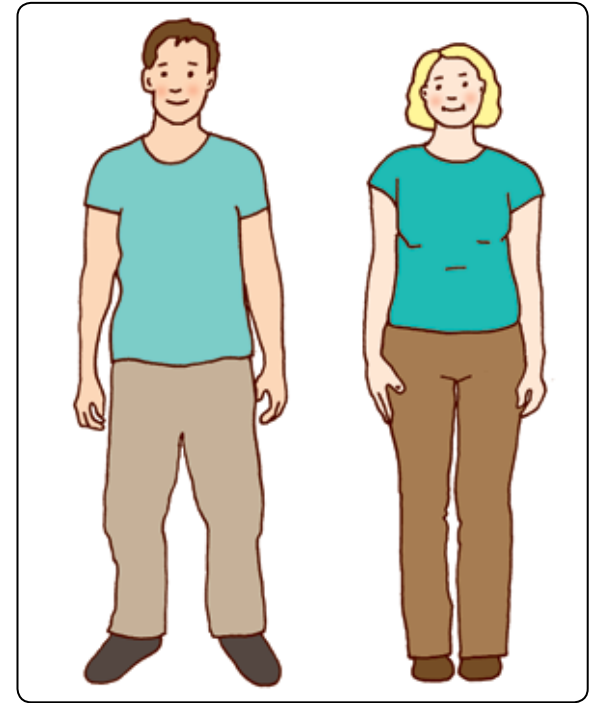
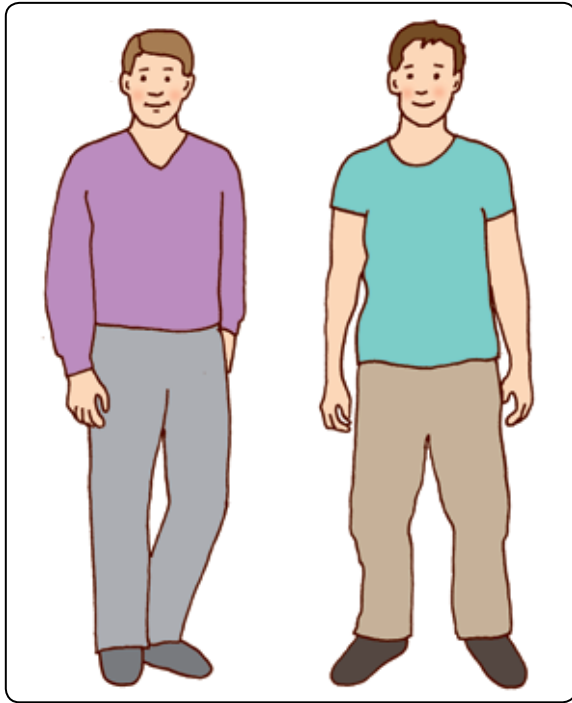
JOO

4. SEURUSTELUKUMPPANI

Tavoite:

Seurustelun käsitteen ymmärtäminen; se voi tarkoittaa eri asioita eri ihmisille. Yleensä seurusteluun liittyy yhteinen ajanviettäminen: seurustellessa voi esimerkiksi käydä yhdessä kaupassa, ravintolassa, kuunnella musiikkia, jutella ja olla lähekkäin. Seurusteluun ei kuulu väkivalta.

1. Mitä voi tehdä, kun seurustellaan?
2. Mitä seurustelu tarkoittaa?

EI

JOO

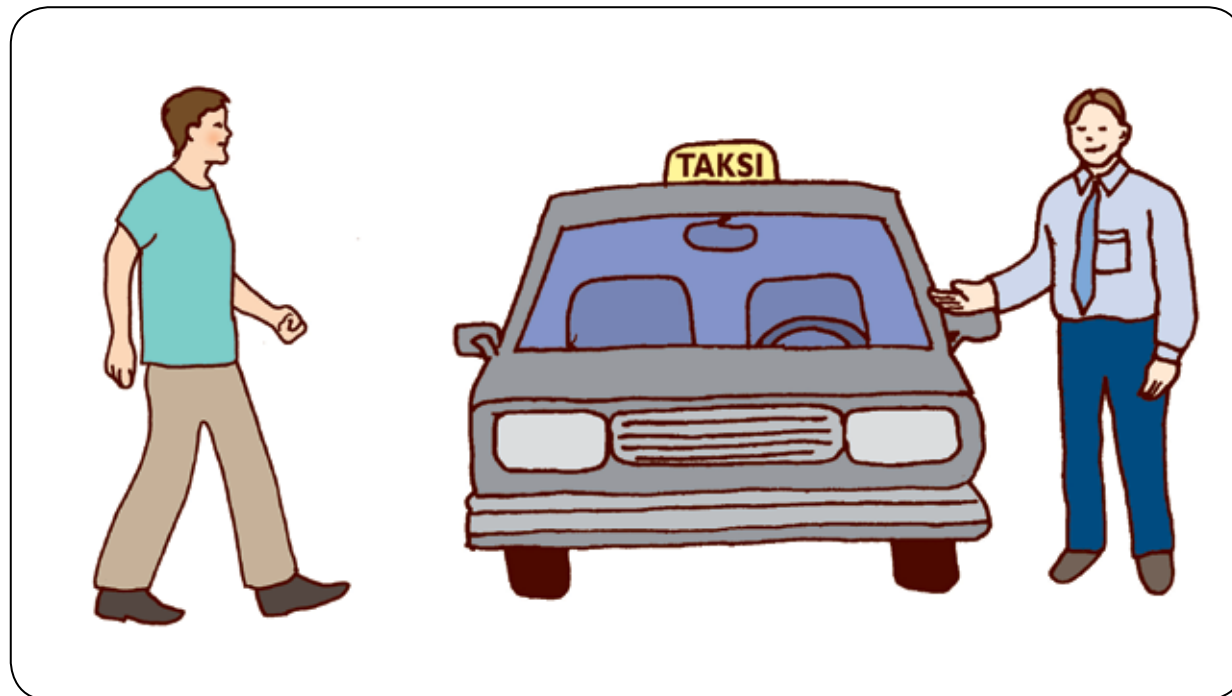
4. SEURUSTELUKUMPPANI

Tavoite:

Seurusteluun liittyvän sopivan kehitysvaiheen ymmärtäminen
ja seurustelun ymmärtäminen sukupuolista riippumattomaksi asiaksi.

3. Ketkä heistä voisivat seurustella?

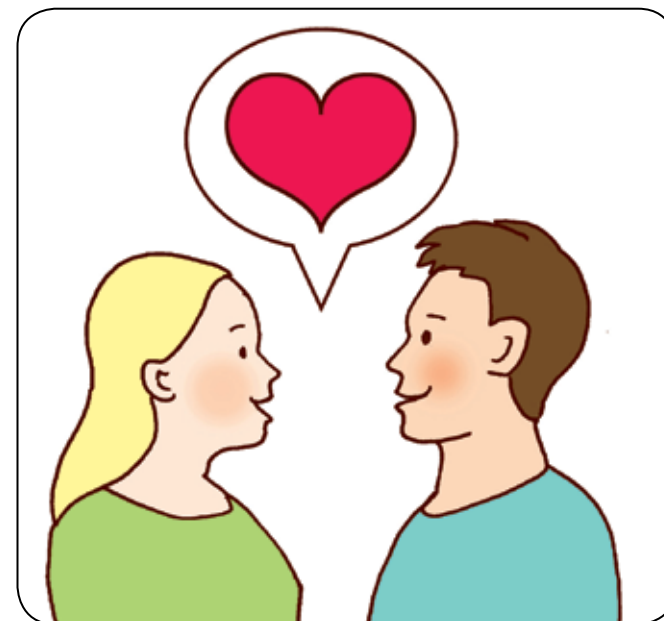
**Tai vaihtoehtoisesti näytä
kuva kerrallaan ja kysy:**
Voivatko he seurustella?

EI

JOO

4. SEURUSTELUKUMPPANI

Tavoite:

Seurustelukumppanin erottaminen muista tutuista kuten ammattihenkilöistä.

4. Ketkä heistä voisivat seurustella?

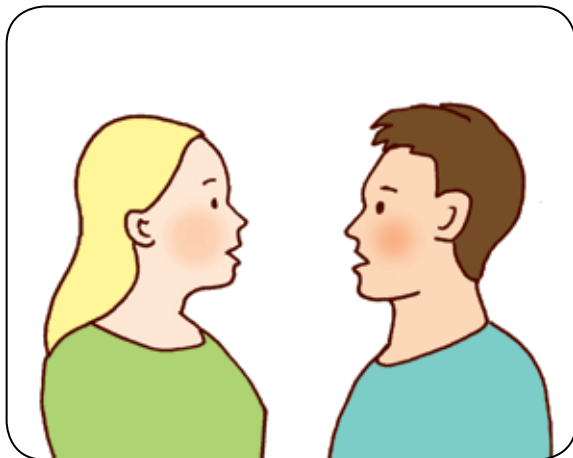
Tai vaihtoehtoisesti näytä kuva kerrallaan ja kysy:

- Ohjaaja auttaa henkilöä peseytymisessä.
Voivatko he seurustella?
- Mies on menossa taksikuskin kyytiin.
Voivatko he seurustella?
- Mies ja nainen ovat ihastuneet toisiinsa.
Voivatko he seurustella?

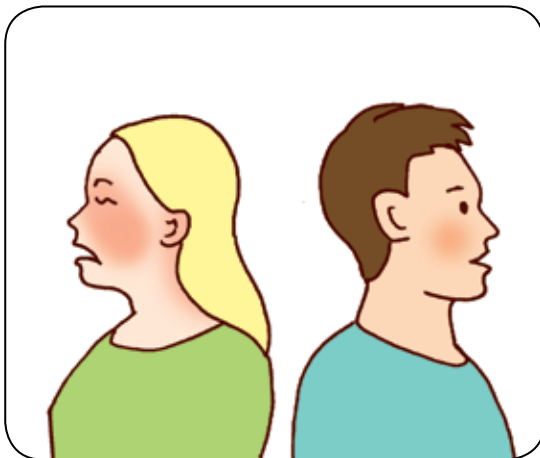

Kehitysvammaisen henkilön elämässä on usein monia ammattilaisia, jotka ovat työn puolesta läheisessä kanssakäymisessä henkilön kanssa.

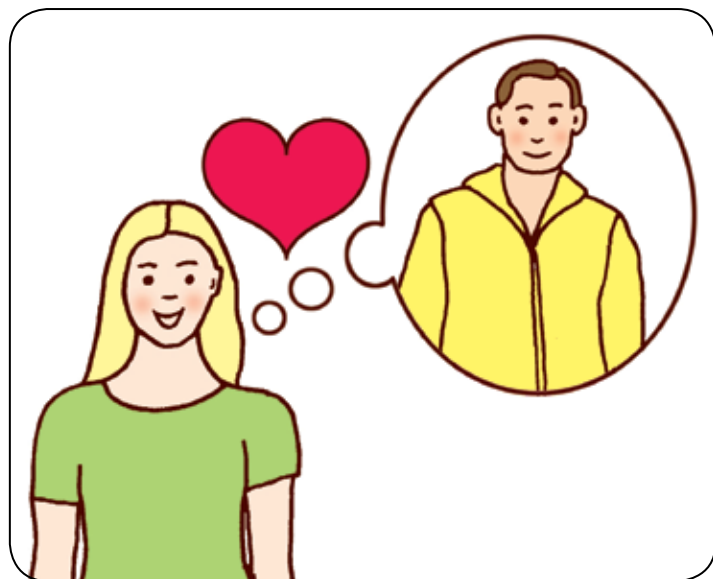
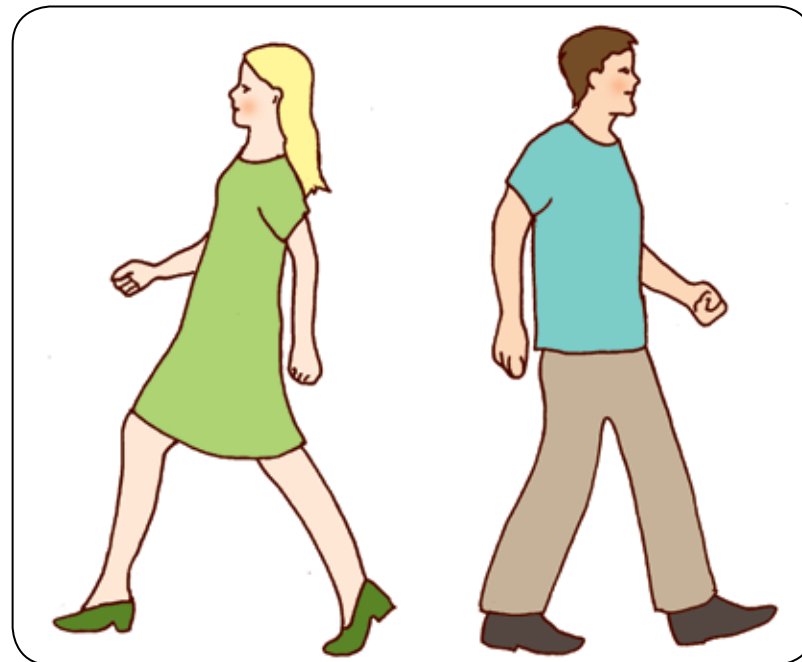
Tämän vuoksi ammattilaisten erottaminen kavereista ja potentiaalisista seurustelukumppaneista on tärkeää.

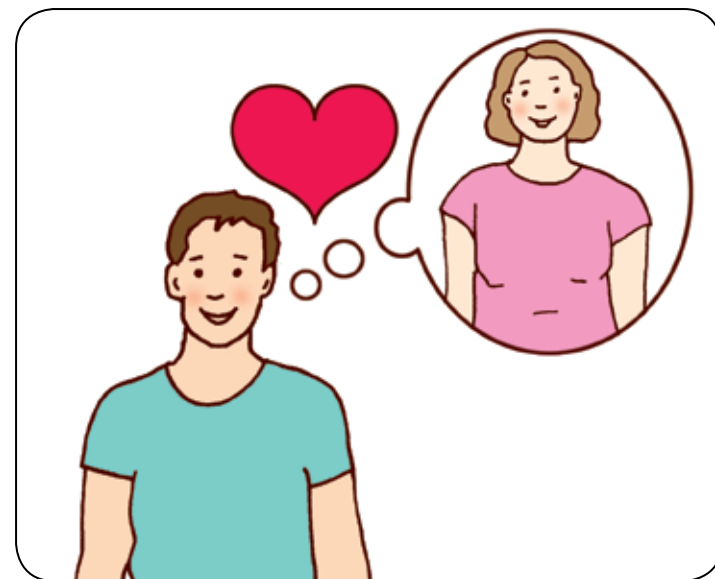
Seurustelu voi päättyä, jos se ei tunnu enää hyvältä. Jos jompikumpi ei halua enää seurustella, sen voi kertoa toiselle kohteliaasti kahden kesken. Ei tarvitse seurustella, jos ei halua.

Seurustelun päättyminen voi harmittaa ja suututtaa. Voi tuntea itsensä surulliseksi. Se on luonnollista. Kaikista tuntuu välillä surulliselta.

Kumpikin voi tutustua uusiin ihmisiin. Myöhemmin molemmat voivat löytää uuden ihastuksen tai seurustelukumppanin.

EI

JOO

4. SEURUSTELUKUMPPANI

Tavoite:

Ihmissuhteisiin liittyvien pettymysten ymmärtäminen niihin luonnollisina kuuluvina kokemuksina. Seurusteluun liittyvän tasa-arvoisuuden ymmärtäminen.

5. Voiko seurustelu loppua?

6. Mihin seurustelu voi loppua?

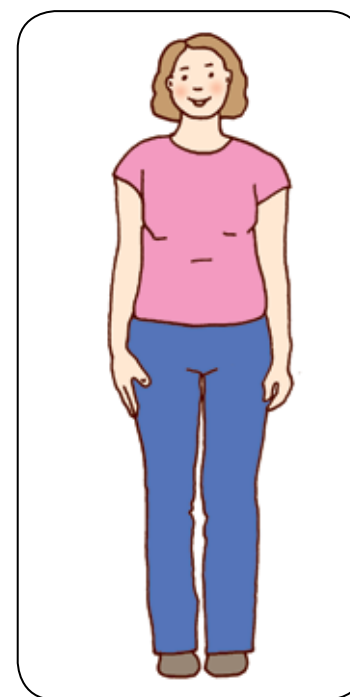
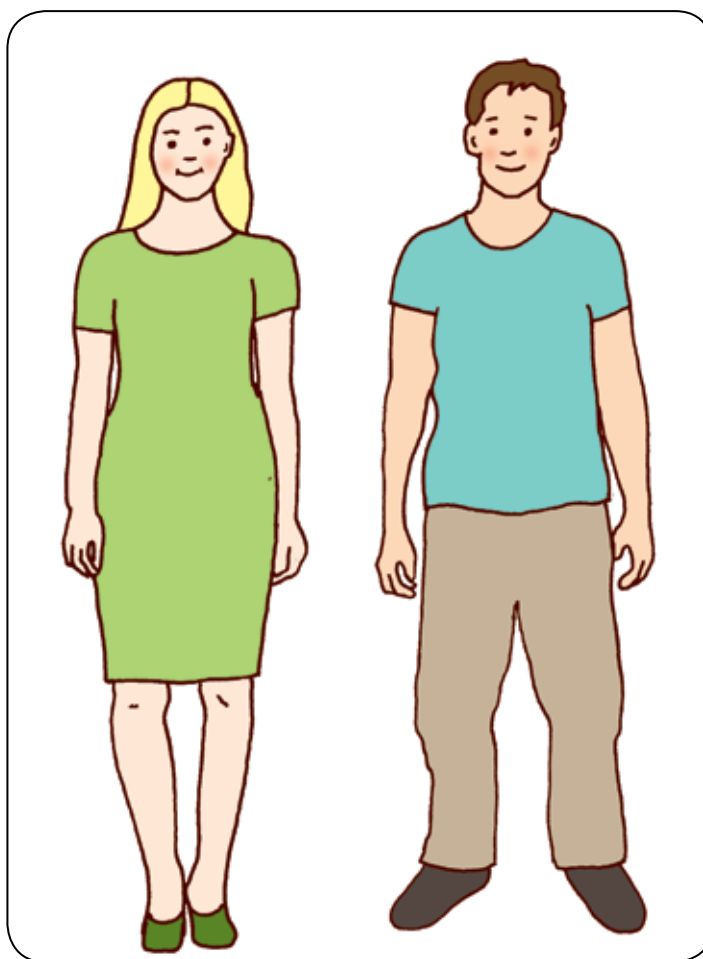
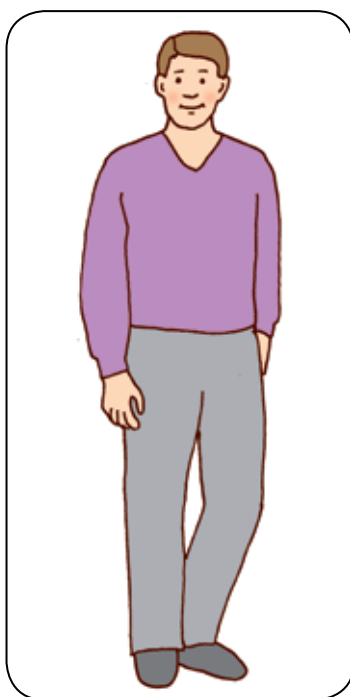
7. Mitä tapahtuu, jos seurustelukumppanit eroavat?

Tarvittaessa näytä kuvia ja selvennä:

- voi tulla paha mieli
- lähdetään eri suuntiin
- myöhemmin voi löytyä uusi ihastus

8. Jos seurustelee, saako päättää seurustelukumppanin asioista?

9. Voiko seurustellessa olla eri mieltä?

EI

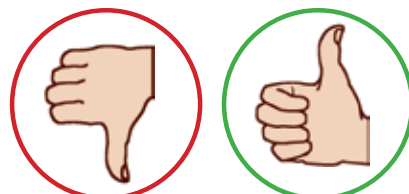
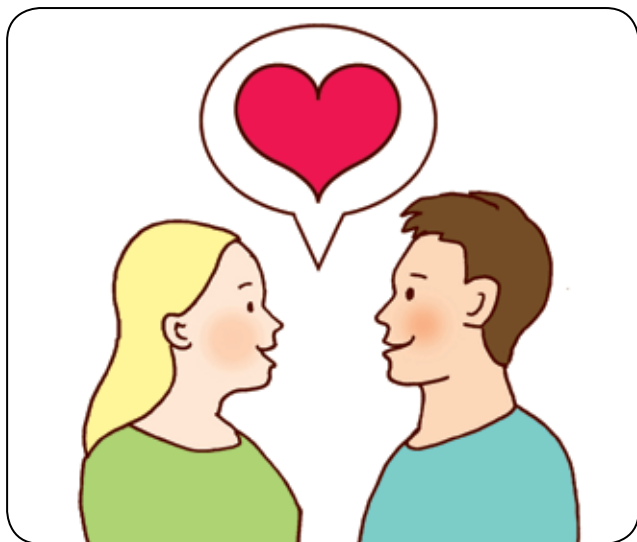
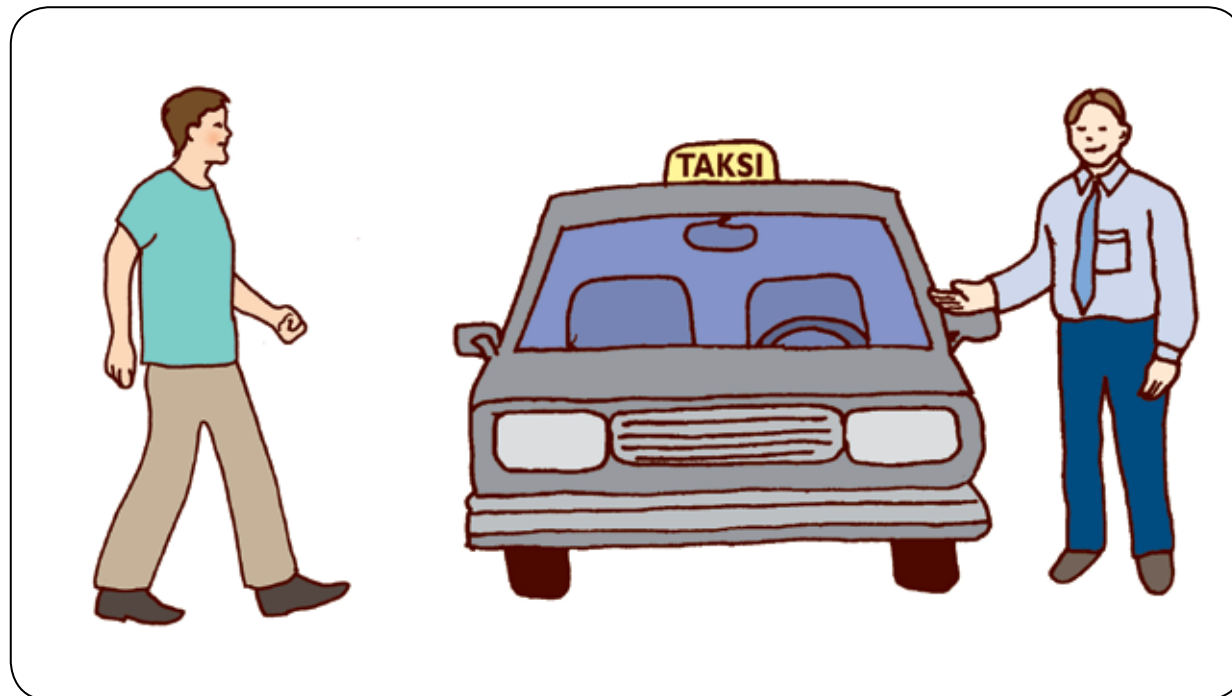
JOO

4. SEURUSTELUKUMPPANI

Tavoite:

Yhteisten sääntöjen ja yhdessä sopimisen tärkeyden ymmärtäminen.

10. Kuinka monta tyttöystävää tai poikaystävää voi olla samaan aikaan?
11. Mies ja nainen seurustelevat.
Mies menee pussailemaan toisen naisen kanssa.
Miltä miehen tyttöystävästä tuntuu?
12. Mies ja nainen seurustelevat.
Naisella on myös toinen poikaystävä.
Miltä miehestä tuntuu?
13. Jos sinä haluat monta seurustelukumppania,
kenelle sinun täytyy kertoa asiasta?

EI

JOO

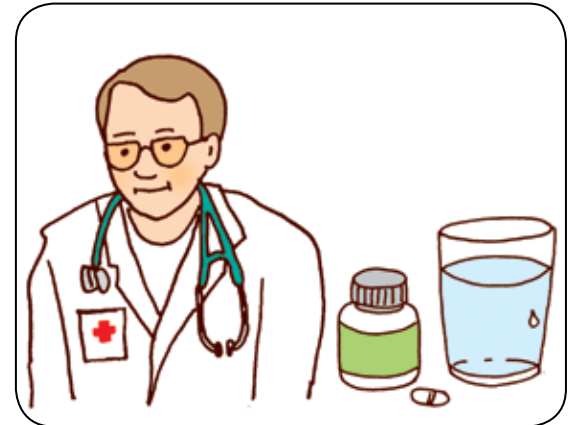
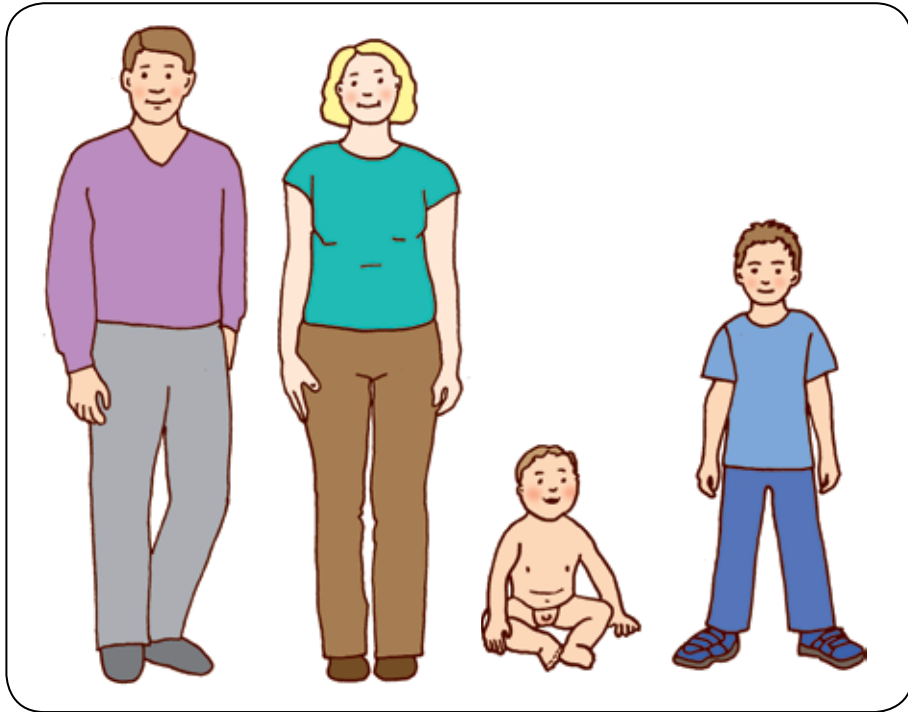

5. SITOUTUMINEN

Tavoite:

Kihlojen ja naimisiin menon käsitteiden ymmärtäminen.

1. Voivatko he mennä keskenään kihloihin?
 - Henkilö on ohjaajan kanssa. Voivatko he mennä kihloihin?
 - Mies on menossa taksikuskin kyytiin.
Voivatko he mennä kihloihin?
 - Mies ja nainen ovat ihastuneet toisiinsa.
Voivatko he mennä kihloihin?
2. Menevätkö kaikki ihmiset naimisiin?
3. Mitä kihloihin meneminen tarkoittaa?
4. Mitä naimisiin meneminen tarkoittaa?
5. Jos on kihloissa tai naimisissa,
voiko alkaa seurustella toisen kanssa?

EI

JOO

6. VANHEMMUUS:

Tavoite:

Vanhemmuuteen liittyvän vastuun tiedostaminen.

1. Tuleeko kaikille ihmisille lapsia?
2. Kuka voi tulla vanhemmaksi?
3. Mitä vauva ja lapsi tarvitsee?